УДК 378.147:331.101.262
DOI https://doi.org/10.32782/cusu-pmtp-2026-1-5

ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А4 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА» В ПРОЦЕСІ БАКАЛАВРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Іваницький Олександр Іванович,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності
Запорізького національного університету
ORCID ID: 0000-0002-3351-0571

Козич Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності
Запорізького національного університету
ORCID ID: 0000-0002-4844-9785

Стаття присвячена актуальній проблемі розробки та впровадження системи формування м'яких навичок (soft skills) у майбутніх учителів спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» у процесі бакалаврської підготовки. У роботі обґрунтовано, що професійна діяльність сучасного педагога є складним синтезом психолого-педагогічної, технологічної та інноваційної складових, де soft skills постають не просто допоміжними атрибутами, а фундаментальною умовою професійної спроможності. На основі аналізу наукових підходів виокремлено та систематизовано п'ять ключових груп м'яких навичок: комунікативні (здатність до дидактичної адаптації та цифрової взаємодії), когнітивно-аналітичні (критичне мислення в умовах цифровізації), самоорганізаційні й управлінські (тайм-менеджмент, емоційний інтелект), соціально-етичні (академічна доброчесність та інклюзивна компетентність) та інноваційно-креативні (здатність до проєктування авторських освітніх рішень).

Запропоновано комплексну систему розвитку цих компетентностей, яка інтегрується в освітній процес під час вивчення дисциплін «Педагогіка» та «Система середньої освіти в Україні та світі». Особливістю запропонованої методики є використання метапредметних конструкторів завдань, які поєднують універсальні алгоритми дій із предметним змістом конкретних спеціалізацій (історія, математика, фізична культура тощо). У статті детально описано практичні кейси та проєктні технології (зокрема, проєкт «Перевернутий урок: Цифровий міст» і кейс-стаді «Світовий стандарт: Адаптація»), що стимулюють розвиток командної взаємодії, системного мислення та креативності студентів. Визначено складники системи: мета, зміст, форми (інтерактивні лекції, тренінги), методи (бінарні та індивідуально-орієнтовані технології) та цифрові інструменти (LMS Moodle, Zoom, Google Workspace). У висновках підкреслено, що системний підхід до формування soft skills забезпечує конкурентоспроможність майбутніх фахівців та їхню готовність до безперервного самовдосконалення в умовах динамічних змін освітнього середовища.

Ключові слова: *м'які навички, емоційний інтелект, вчитель, робота в команді, лідерство, мотивація, компетентність, метапредметні конструктори завдань.*

Ivanytskyi Olexandr, Kozych Iryna. Formation of soft skills in future teachers of specialty A4 Secondary Education in the process of bachelor's training

The article is devoted to the urgent problem of development and implementation of a system of formation of soft skills in future teachers of the specialty A4 Secondary Education (by subject specialties) in the process of bachelor's training. The work substantiates that the professional activity of a modern teacher is a complex synthesis of psychological and pedagogical, technological and innovative components, where soft skills are not just auxiliary

© Іваницький О. І., Козич І. В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

attributes, but a fundamental condition of professional competence. Based on the analysis of scientific approaches, five key groups of soft skills are identified and systematized: communicative (ability to didactic adaptation and digital interaction), cognitive and analytical (critical thinking in the conditions of digitalization), self-organizational and managerial (time management, emotional intelligence), social and ethical (academic integrity and inclusive competence) and innovative and creative (ability to design original educational solutions).

Proposes a comprehensive system for developing these competencies, which is integrated into the educational process during the study of the disciplines "Pedagogy" and "Secondary Education System in Ukraine and the World". A feature of the proposed methodology is the use of meta-subject task constructors that combine universal algorithms of actions with the subject content of specific specializations (history, mathematics, physical education, etc.). The article describes in detail practical cases and project technologies (in particular, the project "Flipped Lesson: Digital Bridge" and case studies "World Standard: Adaptation") that stimulate the development of team interaction, systems thinking and creativity of students. The components of the system are determined: goal, content, forms (interactive lectures, trainings), methods (binary and individually-oriented technologies) and digital tools (LMS Moodle, Zoom, Google Workspace). The conclusions emphasize that a systematic approach to the formation of soft skills ensures the competitiveness of future specialists and their readiness for continuous self-improvement in the conditions of dynamic changes in the educational environment.

Key words: *soft skills, emotional intelligence, teacher, teamwork, leadership, motivation, competence, meta-subject task constructors.*

Вступ. Останнє десятиліття ознаменувалося комплексною модернізацією вищої освіти, яка відбувалася шляхом оновлення системи навчання, спрямованого на підвищення її якості, доступності та відповідності сучасним вимогам суспільства й ринку праці. Спостерігається широке впровадження нових технологій, на основі особистісно орієнтованого навчання та компетентнісного підходу відбувається зміна змісту освіти, гуманізація навчання й інтеграція у світовий освітній простір. Поряд із формуванням фахових компетентностей все більшого значення набуває формування і розвиток м'яких навичок. М'які навички (soft skills) для вчителів є основою створення ефективного освітнього середовища, що забезпечує не лише передачу знань, а й соціалізацію, мотивацію та емоційний розвиток учнів. Це надпрофесійні якості, наявність яких разом із тим забезпечує ефективну взаємодію і комунікацію у професійній діяльності та позитивний емоційний вплив на учнів. Ці якості є основою для осмисленого й успішного управління класом, вони допомагають вчителю успішно адаптуватися до змін, вирішувати конфлікти та будувати довірливі стосунки. Наявність широкого спектра м'яких навичок є невід'ємною частиною професійної компетентності сучасного педагога, що відповідає вимогам НУШ та стандартам Нової української школи. Отже, формування м'яких навичок розглядається як процес розвитку особистісних якостей, соціальних та емоційних умінь (комунікація, критичне мислення, робота в команді, адаптивність), які є критично важливими для кар'єри та соціалізації. Основна проблема полягає в їх неспеціалізованому характері, що ускладнює вимірювання, оцінювання та структурування навчальних програм для їх ефективного розвитку.

Мета статті – розробка системи формування м'яких навичок у майбутніх вчителів спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» у процесі бакалаврської підготовки.

Аналіз досліджень і публікацій. Методологічні основи дослідження проблеми м'яких навичок були закладені в широкому спектрі робіт різних напрямків. Фундаментом дослідження м'яких навичок постала теорія емоційного інтелекту, оскільки саме здатність розуміти емоції та керувати ними визначає успішність міжособистісної взаємодії. П. Саловей та Дж. Майєр розробили першу наукову модель емоційного інтелекту (EQ), розглядаючи його як когнітивну здатність, яка виявляється у сприйнятті емоцій, використанні емоцій для сприяння мисленню, розумінні емоцій та управління ними. Д. Гоулман популяризував концепцію, змістивши акцент на компетентнісний підхід, згідно з яким soft skills – це не просто риси характеру, а набір вивчуваних навичок (самоусвідомлення, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціальні навички),

які на 80–90 % визначають ефективність лідерів. Сучасна методологія також спирається на економічні та соціологічні дослідження, насамперед Дж. Хекмана (критична важливість некогнітивних навичок), Е. Еріксона (соціальна адаптація) та Г. Гарднера (теорія множинного інтелекту), де внутрішньоособистісний інтелект і міжперсональний інтелект фактично є синонімами soft skills. Слід підкреслити, що в умовах стрімкого розвитку штучного інтелекту (ШІ) парадигма дослідження soft skills трансформується. Дослідження фокусуються на здатності людини приймати етичні рішення, на критичному оцінюванні та синтезі ідей як ключових навичок, на здатності перенавчатися й адаптуватися до швидкозмінних технологічних та цифрових середовищ.

Саме на основі цих методологічних засад у руслі створеної парадигми soft skills відбуваються дослідження проблеми формування і розвитку м'яких навичок у галузі освіти.

Насамперед можна виділити напрям публікацій, які фокусуються на комунікації та взаємодії, зокрема на навичках ефективного спілкування, активного слухання, вирішенні конфліктів, умінні домовлятися та конструктивному отриманні відгуків (дослідження М. Паук, присвячене ефективній комунікації (soft skills) в освітній практиці закладів фахової передвищої освіти [10], і проєкт з інфомедійної грамотності О. Семеног та О. Кульбабської [12] безпосередньо спрямовані на культуру спілкування та взаємодії).

Другим напрямом дослідження м'яких навичок є матеріали щодо розвитку адаптивності до змін, стресостійкості, тайм-менеджменту, ініціативності та пунктуальності: у роботах І. Камінської [7] І. Шевченко, О. Шелевер, В. Маркової [17] та М. Циганчук [15] soft skills розглядаються як основа адаптації до якісного освітнього процесу та професійної діяльності.

До третього напряму належать роботи, присвячені вмінню працювати в команді, навичкам лідерства, мотивації, побудові довіри та менторству: (Н. Длугунович акцентує увагу на командних скілах для ІТ [4], А. Кошель, В. Кошель та А. Міненок – на розвитку м`яких навичок у майбутніх вихователів [9], а М. Коберник та С. Котловий – на безпосередньо командній роботі [8]).

Четвертий напрям становлять дослідження, що висвітлюють важливість емпатії, толерантності та культурної чутливості. Зокрема, привертають увагу праці Н. Бахмут про розвиток м`яких навичок здобувачів початкової освіти в умовах інклюзії [2], З. Возної стосовно формування м'яких навичок в учнів засобами змісту курсу «Громадянська освіта» [3], дослідження особливостей розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці М. Шпак [19], особливостей соціально-емоційного навчання в роботі О. Елькіна, О. Рассказової, В. Гринько, О. Марущенко [5] та [14].

Важливими в контексті нашого дослідження є різноманітні матеріали з методичними рекомендаціями для студентів і молодих спеціалістів, як розвивати м'які навички для успішної кар'єри, тренінгові програми, цикли лекцій та ін.: стаття Л. Сергеєвої, Н. Муранової та В. Купрієвич про проєктну діяльність [13], тренінгові технології О. Абрамової, О. Пуляк, А. Терещук [1], онлайн-курс Profosvita [11] та інтерактивні методи для юристів С. Шестакової [18] мають прикладний характер.

Важливе значення в контексті формування м'яких навичок у майбутніх вчителів-предметників у процесі їхньої бакалаврської підготовки мають прийнята у Європейському Союзі «Рамка цифрової компетентності для освітян» [16] та матеріали щорічних Всесвітніх економічних форумів у Давосі [20].

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що, попри значну кількість теоретичних і прикладних праць, проблема цілеспрямованого формування й розвитку м'яких навичок майбутніх учителів спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» у процесі бакалаврської підготовки залишається недостатньо розробленою. Зокрема, потребують подальшого наукового обґрунтування принципи, зміст і педагогічні умови розвитку soft skills цієї категорії майбутніх педагогів з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності.

Матеріали та методи. Під час дослідження використовувався комплекс методів: теоретичний аналіз і синтез (для вивчення наукової і методичної літератури та виокремлення основних напрямів дослідження м'яких навичок), акмеологічний порівняльний аналіз (для виділення й характеристики основних груп м'яких навичок), систематизація та узагальнення досвіду викладання (для розробки системи формування й розвитку м'яких навичок у бакалаврів спеціальності А4 «Середня освіта», для створення метапредметних конструкторів завдань), узагальнення (для формулювання висновків) із метою визначення понятійного апарату дослідження, формулювання висновків, виявлення методичних особливостей реалізації методик ігрового навчання.

Результати. Професійна діяльність сучасного вчителя-предметника є багатогранним синтезом психологічної, педагогічної, технологічної та інноваційної складових. За таких умов «м'які навички» (soft skills) перестають бути лише допоміжними атрибутами й постають фундаментальною умовою ефективного виконання професійних обов'язків. Для майбутніх фахівців спеціальності А4 «Середня освіта» формування soft skills є запорукою створення продуктивного навчального середовища й успішної взаємодії з учнями, що мають різний рівень підготовки та когнітивні особливості. Спираючись на класифікацію базових груп м'яких навичок, розроблену М. Коберником та С. Котловим [8], ми виділили п'ять груп м'яких навичок: комунікативні, когнітивні й аналітичні, самоорганізаційні й управлінські, соціально-етичні та ціннісні, інноваційно-креативні. Дамо стислу характеристику кожної із цих груп м'яких навичок.

1. Комунікативні м'які навички. Для вчителя-предметника комунікація має виразний дидактично-перекладацький характер і полягає в умінні трансформувати складний науковий зміст у доступну для учнів форму без втрати його сутнісних характеристик. До цієї групи належать уміння дидактичної адаптації навчального матеріалу, вікова та когнітивна лабільність мовлення, здатність до цифрової взаємодії з використанням онлайн-платформ (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams), а також навички ведення дискусій, презентації власного педагогічного досвіду й міжпредметної співпраці.

2. Когнітивні й аналітичні навички в умовах цифровізації освіти. Ця група soft skills забезпечує здатність майбутнього вчителя до критичного осмислення інформації та педагогічних рішень. Вона охоплює критичне мислення, експертну оцінку цифрових освітніх ресурсів і платформ, уміння працювати з результатами навчальної аналітики та «цифровими слідами» учнів, готовність до міждисциплінарних узагальнень і прийняття рішень в умовах педагогічної невизначеності.

3. Самоорганізаційні й управлінські м'які навички. Сучасний учитель дедалі частіше виконує функції менеджера освітнього процесу. До цієї групи належать навички тайм-менеджменту в умовах багатозадачності, проєктного управління навчальною діяльністю, здатність до планування власної професійної траєкторії, розвинений емоційний інтелект і стресостійкість як чинники запобігання професійному вигоранню.

4. Соціально-етичні та ціннісні м'які навички. Ця група формує ціннісно-нормативний вимір професійної діяльності педагога. Вона передбачає академічну доброчесність, цифрову етику та відповідальне використання інструментів штучного інтелекту, інклюзивну компетентність, спрямовану на створення безпечного й підтримувального освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу.

5. Інноваційно-креативні навички. Креативність учителя-предметника розглядається як ресурс оновлення навчального процесу та джерело педагогічних інновацій. До цієї групи належать уміння проєктувати нестандартні уроки, використовувати ігрові та проєктні методи, готовність до експериментування з новими освітніми технологіями та здатність бачити можливості розвитку освітнього середовища закладу освіти.

Системне формування зазначених груп м'яких навичок у процесі бакалаврської підготовки забезпечує готовність майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах сучасної школи та сприяє їхній конкурентоспроможності.

Формування soft skills у межах дослідження реалізується під час вивчення дисциплін «Педагогіка» та «Система середньої освіти в Україні та світі», які опановують студенти восьми освітніх програм спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)». Компонентами системи розвитку м'яких навичок визначено мету, зміст, форми, методи, інструменти, діяльність викладача і студентів та результати навчання [6].

Розглянемо більш детально компоненти цієї системи.

Мета: озброїти майбутніх вчителів-предметників основними м'якими навичками, необхідними для ефективного навчання та професійного зростання. *Зміст:* дисципліни «Педагогіка» та «Система середньої освіти в Україні та світі». *Форми:* інтерактивні лекції та семінари – перехід від пасивного слухання до активної участі, цілеспрямовані заняття, присвячені конкретним навичкам, проєктне навчання, та ін. *Методи:* методи організації, здійснення, стимулювання, мотивації та контролю за ефективністю освітньо-пізнавальної діяльності; бінарні, інтегровані, індивідуально-орієнтовані освітні технології; соціологічні та статистичні методи. *Інструменти:* сторінки дисциплін в MOODLE, конференц-програма ZOOM, Google Workspace, відеозапис та ін.

Ми застосовуємо *метапредметні конструктори завдань*. Вони дають загальну структуру (алгоритм), яку студенти наповнюють змістом своєї предметної спеціальності. Розглянемо приклади таких завдань під час вивчення дисциплін «Педагогіка» (2-й семестр) та «Система середньої освіти в Україні та світі» (4-й семестр).

Дисципліна «Педагогіка». *Проєкт «Перевернутий урок: Цифровий міст».* Тему уроку вибирають члени команди відповідно до своєї предметної спеціальності. *Мета:* розвиток когнітивних навичок (аналіз даних) та комунікації (пояснення складного простою мовою). *Загальне завдання для всіх:* команда має створити модель перевернутого уроку, що містить 5-хвилинне навчальне відео для самостійного вивчення учнями нової теми та презентацію сценарію роботи в класі над опрацюванням теми уроку. Команди самі розподіляють ролі, зокрема *методист* визначає ключові поняття, *сценарист-оператор* розробляє сценарій навчального відео та проводить його відеофіксацію, *методист* розробляє сценарій уроку в класі, *аналітик* розробляє систему самоперевірки для учнів, *технолог* створює презентацію.

Дисципліна «Система середньої освіти в Україні та світі». *Кейс-стаді «Світовий стандарт: Адаптація». Мета:* розвиток системного мислення та розуміння світових освітніх систем. *Загальне завдання:* вивчити досвід викладання предмета вашої предметної спеціальності в одній із країн (Швеція, Фінляндія, Сінгапур, Естонія, США, Німеччина та ін. на вибір) та запропонувати одну інноваційну зміну для української програми. *Командний фокус:* команда аналізує PISA-звіти за своїм напрямом. *Врахування специфіки предметної спеціальності:* наприклад, учителі фізкультури досліджують скандинавський досвід занять на свіжому повітрі за будь-якої погоди, вчителі фізики / інформатики – досвід інтегрованого STEM-навчання в США.

Оскільки ці завдання спрямовані на різні групи м'яких навичок, критерії оцінювання для них мають фокусуватися не лише на знаннях, а й на здатності до аналізу, аргументації та командній взаємодії.

Висновки. За результатами дослідження обґрунтовано доцільність і необхідність системного формування м'яких навичок у майбутніх учителів спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» на етапі бакалаврської підготовки. Визначено, що soft skills є інтегративним компонентом професійної компетентності педагога й умовою його успішної діяльності в сучасному освітньому середовищі. Запропонована система формування й розвитку м'яких навичок, реалізована через зміст педагогічних дисциплін, інтерактивні форми навчання, метапредметні конструктори завдань і проєктно-кейсні методи, забезпечує цілісність і практичну спрямованість підготовки майбутніх учителів. Перспективи подальших досліджень убачаємо в емпіричному вимірюванні рівнів сформованості soft skills та розробці інструментарію їх діагностики.

Література:

1. Абрамова О. В., Пуляк О. В., Терещук А. І. Формування м'яких навичок у здобувачів освіти через застосування тренінгових технологій. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки».* 2021. Вип. 18 (47). С. 10–28. DOI: https://doi.org/10.32405/2218-7650-2021-18(47)-10-28 .

2. Бахмут Н. Розвиток SOFT SKILLS здобувачів початкової освіти в умовах інклюзії. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки».* 2022. № 1. С. 144–152. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-1-144-152.

3. Возна З. Формування м'яких навичок в учнів засобами змісту курсу «Громадянська освіта». *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2023. Вип. 1. С. 95–104. DOI: https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2023.276949 .

4. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки IT-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6 (219). С. 239–242. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/tech/2014_6/47.pdf.

5. Елькін О. Б., Рассказова О. І., Гринько В. О., Марущенко О. А. Зміцнення освіти через соціально-емоційне навчання: актуальні напрями дослідження в Україні та світі. *Journal "ScienceRise: Pedagogical Education"*. 2024. № 1 (58). С. 79–86. DOI: https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.299183.

6. Іваницький О. І., Бондар О. Г., Прокоф'єв О. Ю. Формування м'яких навичок («soft skills») у студентів спеціальностей 011 Освітні, педагогічні науки та 014 Середня освіта у процесі магістерської підготовки. Електронне видання. *Вісник науки та освіти.* 2025. № 8. С. 1224–1237. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1223-1236.

7. Камінська І. В. Формування «м'яких навичок» (soft skills) як основа організації якісного освітнього процесу. *Наукові записки молодих учених*. 2023. № 12. URL: https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/2056/pdf.

8. Коберник О. М., Котловий С. А. Формування у здобувачів освіти м'яких навичок («soft-skills») у процесі командної роботи. *Суспільство і національні інтереси.* 2025. Вип. 3 (11). С. 190–202. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-190-201.

9. Кошель А. П., Кошель В. М., Міненок А. О. Розвиток soft skills у майбутніх вихователів ЗДО як необхідний компонент конкурентоспроможності на ринку праці. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. *Серія: Педагогічні науки.* 2021. Вип. 12. С. 194–198. DOI: 10.5281/zenodo.4769564.

10. Паук М. М. Ефективні комунікації (soft skills) в освітній практиці закладів фахової передвищої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука».* 2024. Вип. 1 (36). С. 150–160. URL: https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2024/06/ЕФЕКТИВНІ-КОМУНІКАЦІЇ-SOFT-SKILLS-В-ОСВІТНІЙ-ПРАКТИЦІ-ЗАКЛАДІВ-ФАХОВОЇ-ПЕРЕДВИЩОЇ-ОСВІТИ.pdf.

11. Практикум з розвитку м'яких навичок. Profosvita. URL: https://profosvita.online/courses/course-v1:Profosvita+CS-K001SFPL+2024/about.

12. Семеног О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 4 (108). С. 231–246. DOI 10.24139/2312-5993/2021.04/231-247.

13. Сергеєва Л., Муранова Н., Купрієвич В. Розвиток м'яких навичок майбутніх фахівців у проєктній діяльності: міжнародний досвід. *Професійна педагогіка*. 2023. Вип. 1 (26). С. 103–109. DOI: https://doi.org/10.32835/2223-5752.2023.26.103-109.

14. Соціально-емоційне навчання як інструмент розвитку наскрізних умінь учнів Нової української школи. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. Затверджена наказом МОН № 1465 від 04.11.2025. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/692/6ae/59d/6926ae59d1ab6608805555.pdf (дата звернення: 15.01.2026).

15. Циганчук М. О. Методи та засади формування сприятливого середовища для набуття м'яких навичок у студентів вищих навчальних закладів. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки».* 2024. № 3. С. 71–79. DOI: https://doi.org/10.31654/2663-4902-2024-PP-3-71-79.

16. Цифрова компетентність вчителя (DigCompEdu). Рамка цифрової компетентності для освітян / пер. з англ. за заг. ред. Н. В. Морзе. Київ : Університет Грінченка, 2019. 48 с.

17. Шевченко І. А., Шелевер О. В., Маркова В. В. Розвиток soft SKILLS у здобувачів освіти як запорука успішної професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка.* 2024. Вип. 72. С. 269–272. DOI: https://doi.org/10.32782/26636085/2024/72.54.

18. Шестакова С. Використання інтерактивних методів навчання для формування soft skills у студентів юридичного профілю. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2020. № 2 (96). С. 224–233. URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/24.pdf.

19. Шпак М. М. Особливості розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2016. Вип. 5 (2). С. 80–84.

20. The Future of Jobs Report 2023. World Economic Forum. 2023. 296 p. URL: https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/ (дата звернення: 12.01.2026).

References:

1. Abramova, O.V., Puliak, O.V. & Tereshchuk, A.I. (2021). Formuvannia miakykh navychok u zdobuvachiv osvity cherez zastosuvannia treninhovykh tekhnolohii [Formation of soft skills among students through the use of training technologies]. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity. Seriia "Pedahohichni nauky" 18 (*47)*,* 10–28. DOI: https://doi.org/10.32405/2218-7650-2021-18(47)-10-28 [in Ukrainian].

2. Bakhmut, N. (2022). Rozvytok soft skills zdobuvachiv pochatkovoi osvity v umovakh inkliuzii [Development of soft skills of students of primary education in conditions of inclusion]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriia "Pedahohichni nauky", 1*, 144–152. DOI: https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-1-144-152 [in Ukrainian].

3. Vozna, Z. (2023). Formuvannia miakykh navychok v uchniv zasobamy zmistu kursu "Hromadianska osvita" [Formation of soft skills in students by means of the content of the "Civic Education" course]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, 1,* 95–104. https://doi.org/10.31499 /2307-4906.1.2023.276949 [in Ukrainian].

4. Dluhunovych, N.A. (2014). Soft skills yak neobkhidna skladova pidhotovky IT-fakhivtsiv [Soft skills as a necessary component of IT specialist training]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu, 6* (219), 239–242. Retrieved from https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/tech/2014_6/47.pdf [in Ukrainian].

5. Elkin, O.B., Rasskazova, O.I., Hrynko, V.O. & Marushchenko, O.A. (2024). Zmitsnennia osvity cherez sotsialno-emotsiine navchannia: aktualni napriamy doslidzhennia v Ukraini ta sviti [Strengthening education through social-emotional learning: current research directions in Ukraine and the world]. *Journal "ScienceRise: Pedagogical Education", 1* (58), 79–86. DOI: https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.299183 [in Ukrainian].

6. Ivanytskyi, O.I., Bondar, O.H. & Prokof'yev, O.Yu. (2025). Formuvannia miakykh navychok ("soft skills") u studentiv spetsialnostei 011 Osvitni, pedahohichni nauky ta 014 Serednia osvita u protsesi mahisterskoi pidhotovky [Formation of soft skills in students of specialties 011 Educational, Pedagogical Sciences and 014 Secondary Education in the process of master's degree training]. *Visnyk nauky ta osvity, 8*, 1224–1237. Retrieved from https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1223-1236.

7. Kaminska, I.V. (2023). Formuvannia "miakykh navychok" (soft skills) yak osnova orhanizatsii yakisnoho osvitnoho protsesu [Formation of "soft skills" (soft skills) as a basis for organizing a quality educational process]. *Naukovi zapysky molodykh uchenykh.* Retrieved from https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/ SNYS/article/view/2056/pdf [in Ukrainian].

8. Kobernyk, O.M., Kotlovyi, S.A. (2025). Formuvannia u zdobuvachiv osvity miakykh navychok ("soft-skills") u protsesi komandnoi roboty [Formation of soft skills in students in the process of teamwork]. *Suspilstvo i natsionalni interesy, 3* (11), 190–202. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-190-201 [in Ukrainian].

9. Koshel, A.P., Koshel, V.M. & Minenok A.O. (2021). Rozvytok soft skills u maibutnikh vykhovateliv ZDO yak neobkhidnyi komponent konkurentospromozhnosti na rynku pratsi [Development of soft skills in future teachers of special education as a necessary component of competitiveness in the labor market]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskyi kolehium" imeni T. H. Shevchenka. Seriia: Pedahohichni nauky, 1,* 194–198 [in Ukrainian].

10. Pauk, M.M. (2024). Efektyvni komunikatsii (soft skills) v osvitnii praktytsi zakladiv fakhovoi peredvyshchoi osvity [Effective communication (soft skills) in the educational practice of institutions of professional pre-higher education] *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Osvita i nauka", 1* (36), 150–160. URL: https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2024/06/ЕФЕКТИВНІ-КОМУНІКАЦІЇ-SOFT-SKILLS-В-ОСВІТНІЙ-ПРАКТИЦІ-ЗАКЛАДІВ-ФАХОВОЇ-ПЕРЕДВИЩОЇ-ОСВІТИ.pdf [in Ukrainian].

11. Praktykum z rozvytku miakykh navychok. Profosvita [Workshop on the development of soft skills. Profosvita]. Retrieved from https://profosvita.online/courses/course-v1:Profosvita+CS-K001SFPL+2024/ about [in Ukrainian].

12. Semenoh, O. (2021). Formuvannia miakykh navychok studentiv-filolohiv u mizhrehionalnomu proiekti z infomediinoi hramotnosti [Formation of soft skills of philology students in the interregional project on infomedia literacy]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii, 4* (108), 231–247. DOI: 10.24139/2312-5993/2021.04/231-247 [in Ukrainian].

13. Serheieva, L., Muranova, N. & Kupriievych, V. (2023). Rozvytok miakykh navychok maibutnikh fakhivtsiv u proiektnii diialnosti: mizhnarodnyi dosvid [Development of soft skills of future specialists in project activities: international experience]. *Profesiina pedahohika [Professional pedagogy], 1* (26), 103–109. DOI: https://doi.org/10.32835/2223-5752.2023.26.103-109 [in Ukrainian].

14. Sotsialno-emotsiine navchannia yak instrument rozvytku naskriznykh umin uchniv Novoi ukrainskoi shkoly. Typova prohramy pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Social-emotional learning as a tool for developing cross-curricular skills of students of the

New Ukrainian School. A typical program for advanced training of pedagogical workers of secondary education institutions]. Zatverdzhena nakazom MON № 1465 vid 04.11.2025 [Order of the Ministry of Education and Science No. 1465 dated 04.11.2025]. Retrieved from: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/692/6ae/59d/6926ae59d1ab6608805555.pdf [in Ukrainian].

15. Tsyhanchuk, M.O. (2024). Metody ta zasady formuvannia spryiatlyvoho seredovyshcha dlia nabuttia miakykh navychok u studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Methods and principles of creating a favorable environment for the acquisition of soft skills by students of higher educational institutions]. *Naukovi zapysky. Seriia "Psykholoho-pedahohichni nauky"*, *3,* 71–79. DOI: https://doi.org/10.31654/2663-4902-2024-PP-3-71-79 [in Ukrainian].

16. Morze, N.V. (Ed.). (2019). Tsyfrova kompetentnist vchytelia (DigCompEdu). Ramka tsyfrovoi kompetentnosti dlia osvitian [Digital Competence for Teachers (DigCompEdu). A Digital Competence Framework for Educators] (Trans. in Eng.). Kyiv: Universytet Hrinchenka [in Ukrainian].

17. Shevchenko, I.A., Shelever, O.V. & Markova, V.V. (2024). Rozvytok soft skills u zdobuvachiv osvity yak zaporuka uspishnoi profesiinoi diialnosti [Development of soft skills among students as a key to successful professional activity]. *Innovatsiina pedahohika, 72,* 269–272. DOI: https://doi.org/10.32782/26636085/2024/72.54 [in Ukrainian].

18. Shestakova, S. (2020). Vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia dlia formuvannia soft skills u studentiv yurydychnoho profiliu [The use of interactive teaching methods for the formation of soft skills in law students]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii, 2* (96), 224–233. Retrieved from https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/24.pdf [in Ukrainian].

19. Shpak, M.M. (2016). Osoblyvosti rozvytku emotsiinoho intelektu v pidlitkovomu vitsi [Features of the development of emotional intelligence in adolescence]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: Psykholohichni nauky, 5* (2), 80–84 [in Ukrainian].

20. The Future of Jobs Report 2023. World Economic Forum (2023). 296 p. Retrieved from: https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/ [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.04.2026